

TroldeRuterne: App og hjemmeside.

Et kulturelt orienteringsløb for børn og deres voksne:
Kulturhistorie,
Allehånde fortællinger om alle mulige emner.
Sjove løb i naturen ved hjælp af mobilen.
Usædvanlig formidling.
Sære fortællinger.
Spørgsmål og konkurrencer.

Trolderuterne

- Har I lyst til at opleve naturen og løse opgaver på en spændende skattejagt, i fantasiens eventyrlige univers, er denne trolderute-app den oplagte mulighed.
- Trolderuterne er orienteringsløb for hele familien, og er primært inddelt i aldersgrupper for børn, interesserede med lege, naturfaglige områder og kulturhistorier for alle, samt botanisering på et antal ruter, der indbyder til at indsamle urter til kryddersnaps.
- På trolderuterne møder I de ni medlemmer af troldefamilien – de er vidt forskellige og med hver deres interesser. Vil I gerne vide mere om troldefamilien og deres mange trolderuter, er det en god ide at besøge www.trolderuterne.dk.

Sådan følger I en trolderute:

- Når I klikker på "ruter" vises en oversigt med de områder, hvor der er trolderuter.
- Hver trolderute har et navn, og et tema for ruten. Når I vælger rutens navn, vises rutens adresse og punktet, hvor den valgte rute begynder, plus oplysninger om rutens længde og antal poster samt aldersgruppen for de børn, som ruten specielt henvender sig til.
- Trolderutens poster indeholder en lille fortælling og måske en opgave. Alle opgaverne kan løses af den aldersgruppe som ruten primært henvender sig til, og ved hver besvarelse opnås et antal point.
- Trolderuterne følger områdets veje og stier, og det er vigtigt at følge ruten, som den vises på jeres telefon, for at få en god tur og opleve troldeuniverset.
- Ved hver post bliver I ledt videre til rutens næste post.
- Når I har løst opgaverne på den sidste post, har I mødt forskellige medlemmer af troldefamilien og jeres samlede pointscore vil blive vist.

Du kan hilse på
troldefamilien på forhånd.

TROLDERUTERNE.DK

Hjemmesiden

- **Hvad:**
- På hjemmesiden kan du orientere dig om, hvad trolderuterne er for noget.
- **Hvem:**
- Du kan møde de enkelte trolde, der har mange forskellige interesser, du kan finde fakta og fortællinger om mange forskellige emner.
- **Hvor:**
- Og du kan se, hvor der er trolderuter med de temaer, du interesserer dig for.
- **Hvorfor:**
- Og du kan måske blive nysgerrig efter at vide mere, når du ser de mange forskellige temaer.
- **Hvordan:**
- På hjemmesiden er der anvisninger på, hvordan du bruger din mobiltelefon til trolderute-appen.

Troldenes interesser:

Far Tombert.

5 - 90 ÅR

Geologen. Den store stærke trolde, der har en særlig interesse for store tunge sten. Alt hvad der hører til naturens geologiske undergrund, jordbund, stenarter, landskabets form, fossiler mm er Tomberts speciale.

Mor Tildebritt.

4 - 90 ÅR

Fortælleren. Kulturhistorie, sagn og eventyr.

Mor Tildebritt kender til alle steders sagn og eventyr og små finurlige lokale kulturhistoriske fortællinger

Onkel Fusel.

KUN VOKSNE

Den politisk ukorrekte trolde, der kun er interesseret i drikkevarer!

Han er lidt negativ over at være lokket op på en bakketop.

Anstrengelser vækker en uhyre tørst. Han lives op ved synet af floraen, som kan bruges til forskelligt bryg.

Oks er kloge-Åge vedrørende stedets Fauna. 8 – 15 ÅR
Han kender alt til dyr, fugle og fisk, insekter og småkravl.
Og maskiner! Og andre facts!
Ok kan tælle til en million!

Troldepigen Fnuggi. 6 – 15 ÅR
Flora, husflid og mad.
Hun ved alt om stedets flora , hun elsker blomster og ser
straks, om den kan bruges til husflidsprodukter.
Og hun er altid glad for ting, der kan spises.

Gnav er sur! ALLE ALDRE
En gnaven trold, der skal humørbedres. Han ser kun det
negative ved stedet, og kommer ustandselig med sure
kommentarer. Undtagen, når man svarer rigtigt!

Optimisten **Grolle**.

4 – 15 ÅR

Han er Lege, idræt og fysiske aktiviteter. Han viser alt det man kan lege med og finde på lige der på stedet. Grolle repræsenterer alt det, man kan lave, også UDEN at bruge sin smartphone!

Stumpen er den yngste trolde.

3 – 7 ÅR

Sanserne. Hun har endnu ikke ret meget sprog. Men hun mærker det våde græs, indsnuser duftene, hører fuglene. Lytter til vejret og lydene og de særlige små rim og remser eller sjove tanker, der er på dette sted.

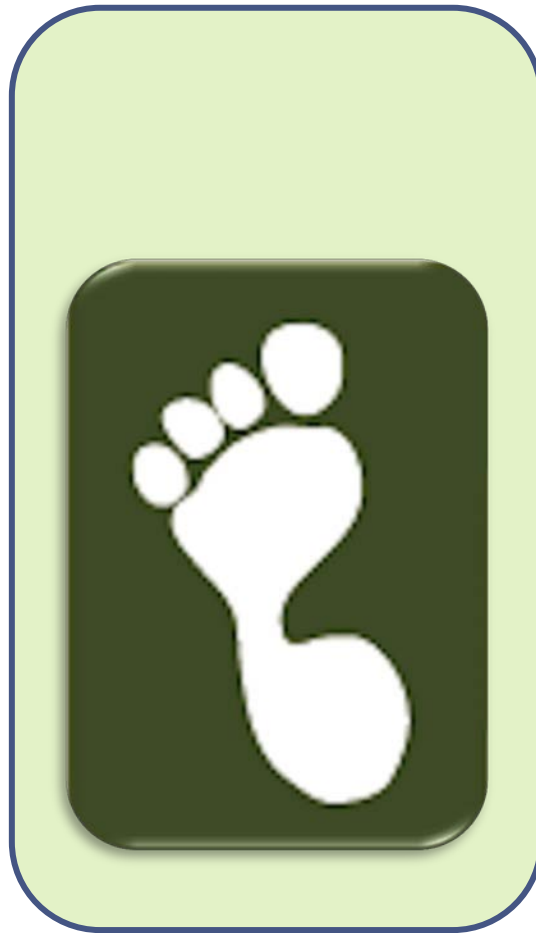
Kusine Sonatine elsker kulturen.

6 - 90 ÅR

Billedkunstnerne, digterne, komponisterne, billederne, poesien og prosaen, musikken. Det er kusine Sonatines største interesser.

Og den yndefulde ballet, som ikke mange andre trolde mestrer.

Et eksempel på trolderute med trolderute-appen

Jenle, Stumpens rute med rim og remser.

Beskrivelse:

En lille tur på Jenle
for de mindste børn,
hvor et lille udtog af
Jeppe Aakjærs
indsamlede rim og
remser præsenteres
af Jeppe som dreng
og troldeungen
Stumpen.

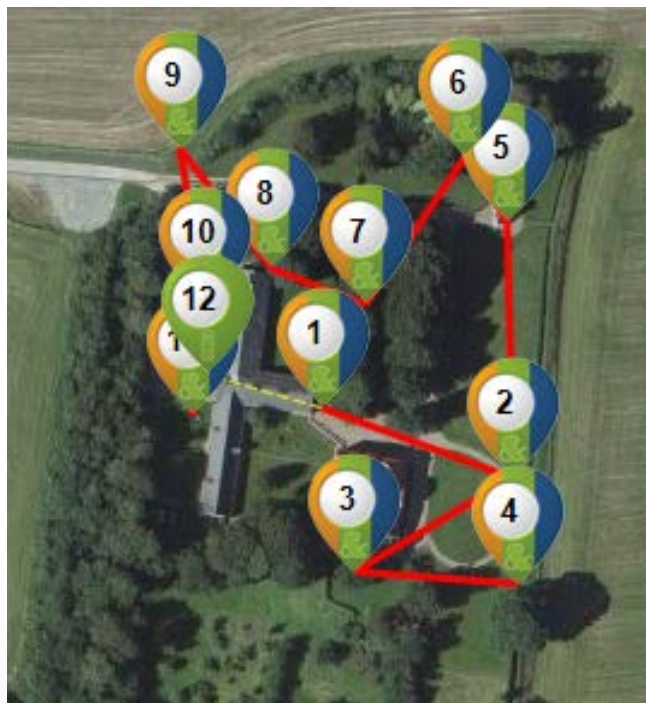
Praktiske oplysninger

Medbring: En mobiltelefon, evt. øretelefoner,
Gummistøvler, regntøj eller solhat.

Tema: Rim og remser for de små

Transport: Jenle, Jenlevej 7, 7850 Jebjerg

Kort:

Velkommen til ruten

- Velkommen til Stumpens trolderute på Jenle.
- Stumpen er den mindste af trolde i troldefamilien.
- Hun kender nogle sjove rim og remser.
- Du skal bare følge i hendes fodspor, så kan hun fortælle dig om de rim og remser, som Jeppe Aakjær hørte, da han var lille dreng.
- Stumpen har set et billede i Den Store Troldebog og hun vil gerne vide, hvad det er:

Den overordnede historie

- Troldefamiliens allervigtigste ting er Den Store Gamle Troldebog. Den gamle bog har mange fine billeder.
- Der var engang en historie til hvert billede, men nu er historierne borte. Den Røddøjede Djævel blev nemlig så misundelig over alle de ting, trolde kunne læse om, at han stjal bogen, hev fortællingerne ud og spredte dem overalt på jorden. Da troldebror Grolle omsider fik bogen igen, var der kun billederne tilbage.
- Heldigvis kunne djævelen ikke ødelægge altings fortælling, så de små bidder af historierne blev spredt ud overalt i landet. Og sporene kan man se med en mobiltelefon.
- For at få hele fortællingen om et billede skal man derfor ud og finde sporene og samle billedet og fortællingen. Det gør man ved at svare på spørgsmålene, der er ved hvert spor. Sporene kaldes poster, og du er nu ved 1. post.

1. Opgave

- Velkommen til post 1
- Her har vi stumpen ved et dyr, hun har mødt på marken. Hvad er det for et dyr?
- Det har en ko som mor og en tyr som far!
 - Kattekillling?
 - Hundehvalp?
 - Kalv?
- Rigtigt.
- Nu kan du komme videre til post 2. På kortet på din telefon står du der, hvor der er en blå prik og du skal finde hen til den røde prik.

Post 2

- Velkommen til post 2
- Langt ude på heden i Jylland lå der en gammel bondegård. På gården boede en mand og en kone, en gammel bedstefar og fire børn. Margrete på 8 år, Jens på 6 år, Jeppe på 4 år og Kirsten på 1 år.
- I dag er det solskinsvejr og Jeppe er ude på gårdpladsen.
- Mor holder et lille hvil sammen med de to mindste børn. Jeppe elsker, når hans mor leger Draw Æ Saw med lillesøster Kirsten. De leger en lille leg.
- Du kan sætte dig sammen med den, du er sammen med og lege det samme, mens jeg siger verset:
- Draw
- æ Saw
- i fjowten Daw
- a sko-o-r Tørr
- for Pej'r i Skaw.
- Fir Skjelling om æ Daw
- og en gued Kand Øl om æ Awten.
- Mens Mor messer disse Rim, har hun med sin højre Hånd i Kirstens venstre og fører den frem og tilbage med rytmiske Stød, som når to trækker i Saven sammen.

2. Opgave

- Verset lyder mærkeligt. Kan du forstå, hvad hun siger?
- De taler lidt sært på den gamle bondegård. Hvor var det nu den lå?

På en ø i Skotland

På en mark i Tyskland

På heden i Jylland.

Folkene på bondegården talte jysk.

Du må videre til næste post. Du kan jo sige verset, imens du går.

Post 3

- Velkommen til post 3
 - Jeppe leger Draw æ saw, med lillesøster Kirsten.
 - Han synes at det er sjovt med ord.
 - Obbele,
 - dobbele,
 - dump i Vi.
 - Hjølser,
 - Pølsen,
 - Soffel i Ti;
 - ekkede,
 - frekkede,
 - Kongens Knap,
 - ivvede,
 - bivvede.
 - BUF!
-
- Med sidste Ord får Kirsten af Jeppe's pegefingertegn en dikkende kilden i hjertekulen, så latteren skvulper ud over alle bredder.

3. Opgave

- Nu kommer Jens ud fra stalden.
- Jens hjælper far med at muge ud i køernes båse.
- Hvad er det, at muge ud?
 - At sige ligesom en ko?
 - At skovle kolort og halm væk fra båsen?
 - At se mest mulig sur ud?
- Ja nu må du videre til næste post.

Post 4

- Velkommen til post 4
- Jeppe vil gerne sammen med Jens ud på marken. Men Jens siger, at han kan først blive hyrdedreng, når han er mere end 6 år.
- Jens skal snart i skole og bagefter skal han passe får ude på heden. Han skal lære det af en stor dreng fra en anden gård.
- Drengen er hyrdedreng. Han går rundt ude på marken og passer på, at fårene ikke løber væk. Når han bliver lidt større skal han passe kørne.
- Somme tider er det kedeligt at være alene på marken. Så råber hyrdedrengen et vers. Måske kan de andre hyrdedrenge høre ham.

- Han råber:
 - **Dawen di æ lonng,**
 - **træskon di æ tonng,**
 - **meldmajeren di æ smo**
 - **a let smør åpo.**
 - **Tille åp a silde i seng,**
 - **gid Fanden skuld tien**
 - **di Aakjær mænd få hjoordreng.**

- Dagen er lang
- Træskoen er tung
- Mellemmadderne er små
- Med kun lidt smør på.
- Tidligt op og sent i seng
- Gid Fanden skulle tjene
- For Aakjær mændene som hyrdedreng.

4. Opgave

- Du kan sætte dig og høre historien om hyrderne.
- Dengang var der mange hyrdedrenge. De skulle sørge for at fårene og køerne ikke faldt i mosehullerne eller stak af. For de ville helst have det grønne græs, der var længst væk.
- Men hvad var det nu, hyrdedrengene skulle passe på:
 - At fårene ikke faldt i mosehullerne.
 - At køerne ikke løb ud på motorvejen.
 - At grisene fik mad.
- Ja en hyrdedreng kunne godt have meget travlt. Du må videre til næste post.

Post 5

- Velkommen til post 5
- Jeppe kan se at hyrdebrengene somme tider er meget trætte, når de kommer hjem fra marken. Derfor skriver han en sang om en hyrdebreng, da han bliver voksen.
- Du kan høre sangen ved at trykke på pilen her:
- Jeppe Aakjær skrev dette digt om en ung fårehyrdes frihedstrang og udlængsel i Jebjerg i sommeren 1899, og det udkom samme år i Ad Hedestier.
- sad på en knold og sang
- Tekst: Jeppe Aakjær, 1899
- Melodi: Alfred Tofft, 1911
- Ole sad på en knold og sang,
• la-la-la-la-la-la-la-la-la!
• får og beder omkring ham sprang.
• tra-la-la-la-la-la-la-la!
- Lyngen sused, og skyen gled,
• udfugtslængsler i hjertet sved.
- Heden stænged, og mindet spandt,
• moders øjne dog stærkest bandt.
- Snart den ting dog blev åbenbar:
• minder gør ikke sagen klar.
- Stak så Ole en dag i trav,
• stod med et ved det store hav.
- Øjet skinnede, tåren randt,
• intet mere i verden bandt.
- Over havene hyrden fo'r,
• fårene står der endnu og glør.
- Ej kan bede og får forstå
• længsels tog over bølger blå.
- Nogle hyrdebrengene vil gerne rejse væk. Fordi det er lidt kedeligt at stå alene på heden. Man må drømme sig væk.

5. Opgave

- Får og beder omkring ham sprang:
- Hvad er beder for noget?
 - Det er hvide rødbeder.
 - Det er kastrede hanfår
 - Det er store hvepse
- Rigtig, du må du finde næste post sammen med Jeppe.

Post 6

- Velkommen til post 6
- Nu kalder mor på Jeppe. Hun har ikke tid til at hvile sig mere. Hun giver Kirsten til storesøster Margrete. Mor skal nemlig til at reparere væggen i stalden.
- Staldens mure er lavet af pilegrene og ler. Vinden, husdyrene og mus og rotter gnaver huller i leret.
- Jeppe vil gerne hjælpe hende med at klaske ler på hullerne i muren. Derfor stiller han sig indenfor og mor stiller sig udenfor med den store gamle med ler.
- Er du klar, råber mor...
- Og Jeppe står lige parat til at ramme og gribe mors lerklumper, når de rammer hullet i muren. Det skal gøres i takt.
- Derfor synger mor:
 - Klask i for
 - og klask i baw
 - det skal a gøer
 - æ hele daw.
- Så synger Jeppe:
 - Klask i baw
 - Og klask i for
 - Det skal æ til for
 - å hold æ gåerd.
- Somme tider, når Jeppes mor er i rigtig godt humør, finder hun på at klaske en klat ler i rumpen på Jeppe, hvis han ikke passer på. Det griner de meget af.

6. Opgave

- Men hvorfor klasker Jeppe og Jeppes mor ler på muren?
 - For at have det sjovt.
 - For at reparere hullet i muren.
 - For at lære at synge klaskeverset.
- Jeppes mor skal nok holde vaskedag snart.

Post 7

- Velkommen til post 7
- Mor har travlt og vil ikke klaske mere. Far er ude på marken
- Jens er i stalden og Margrete passer lillesøster Kirsten.
- Jeppe er lige ved at kede sig, men så kommer han i tanke om, at om sommeren kan han altid høre sang.

- På heden, hvor Jeppe bor, er der altid sang. Der er nemlig mange fugle omkring gården.

- Stumpen: Fuglevinger
- Det går ned
- Det går op
- Så jeg siger Hop!

- Fuglene har vinger. Fuglene kan flyve.
- De har ikke nogen arme, men de har et næb, de kan samle ting op med. De kan samle små korn eller de kan samle en pind til deres rede.
- Fuglene har vinger. Fuglene kan flyve, højt op under himlen.
- Nogen fugle skal bruge vingerne meget. De basker, når de skal flyve.
- Andre fugle bruger næsten ikke vingerne. De svæver med vinden.
- Der er store fugle og der er små fugle.
- Men alle fuglene har vinger.

7. Opgave

- Hvad gør fuglene om morgenen og om aftenen:
 - De synger
 - De danser
 - De leger
 - De gemmer sig
- Jeppe elsker at lytte til den dejligste fuglesang om morgenen og om aftenen, inden solen går ned.

Post 8

- Velkommen til post 8
- Men Jeppe vil hellere gå ind til fårene i den lille fårefold bag ved gårdens længer. Men han kigger på fårene og lammene kommer trolldungen Stumpen og hvisker ham noget i øret:
- Stumpen:
- Det går ned
- Det går op
- Så jeg siger Hop!
- Fåret hedder Suse, Lammet hedder Duse,
- Vædderen hedder Kringle- Vringler- Vranglehorn
- med en ret Pind i Bag,
- snurre rundt'en om,
- Hyrden nede i Hermansdalen sidder på en høj,
- grøn Glashøj med en grøn Glashætte på,
- hutum hot forgyldten mej,
- hans Datter hedder Timmentot,
- sidder og spinder på en forgylden Rok,
- hans Hund hedder Nebneje,
- hans Svend hedder
- Jens Sildighjem om Aftenen.
- Slut prut Finale!
- Hi Hi Hi

8. Opgave

- Hvad er det fåret hedder:
 - Kringle vringle vrangelhorn
 - Nebneje
 - Suse
 - Mæhfikken
- Det var du god til at huske.

Post 9

- Velkommen til post 9
- Nu hvor Jeppe er ved fårefolden kan han se køerne, som går i engen sammen med hyrdedrengen.
- Jeppe tænker på koen, der giver dejlig mælk. Han sætter sig i græsset og ser på at koen gumler.
- Du kan høre mere om koen ved at trykke på pilen. :

- (lydfil ikke tekst)
- Før - var der mange andre,
- der mærkede vinden digte!
- Det kan den osse nu,
- når man ser det
- – så er det i sigte ...

- Der er mange digtere, der har skrevet om dyr. Der er også en, Jean-Charles, der skrev en bog, der hedder " koen har fire hjørner". Der skriver ham om ting, børn har sagt.
- Om koen skriver han:
- Koen er et pattedyr, hvis ben når helt ned til jorden. Koen er ikke en okse, og den lægger ikke æg, som hønsene. I dens hoved vokser der cirka to øjne. Koen har lange æselører, og ved af vokser der to krumninger ud af hovedet. Der er også noget bag ved ryggen. Det er halen med en stump til at jage fluerne væk.
- Det indvendige spiser man, og af det udvendige laver skomageren læder. Man kalder ikke koens unge ko, derfor kalder man den kalv.
- Koen spiser ikke meget, men når den spiser, spiser den to gange og på den måde får den nok. Når den er sulten, brøler den, og når den ikke siger noget, er det fordi den er fuld af græs indvendig.
- Under koen er der mælken. Den er indrettet sådan, at man kan malke den. Inden bondekonen maler den, vasker hun yveret, hænderne og spanden. For at undgå at bakterierne kommer ind, må man lukke stalddøren.
- Koen hud tjener hovedsagelig til at holde hele koen sammen.
- Koen får en kalv hvert år, takket være tyren, der er en ko uden yver. Og når kalven bliver fed, så spiser man den.

Opgave 9

- Hvad spiser en ko?
 - Mælk
 - Græs
 - Blade
 - Ost
- En ko tygger endda maden flere gange. Den gylper maden op flere gange og tygger og tygger. Den tygger drøv.

Post 10

- Velkommen til post 10
- Jeppe vil meget gerne være hyrdedreng og passe køerne.
- Meget senere, da han blev voksen og havde prøvet at være hyrdedreng, skrev han en sang om hyrdedrengen og kalven.
- Han lærte, at det ikke altid var sjovt at være hyrdedreng.
- Han holder nu allermest af at klappe koens varme mule.
- Jeppe's mor kalder. De skal have aftensmad.

<https://www.youtube.com/watch?v=nOxUV6pbYYo>
Link gamle filmperler:
Kom mi bitte kipkalv

10. Opgave

- Hvad mon Jeppe får at spise til aftensmad?
 - Pomme friter og burgere
 - Rugbrød og spegesild
 - Spaghetti og kødsovs
- Ja. Nu må du finde næste post.

Post 11

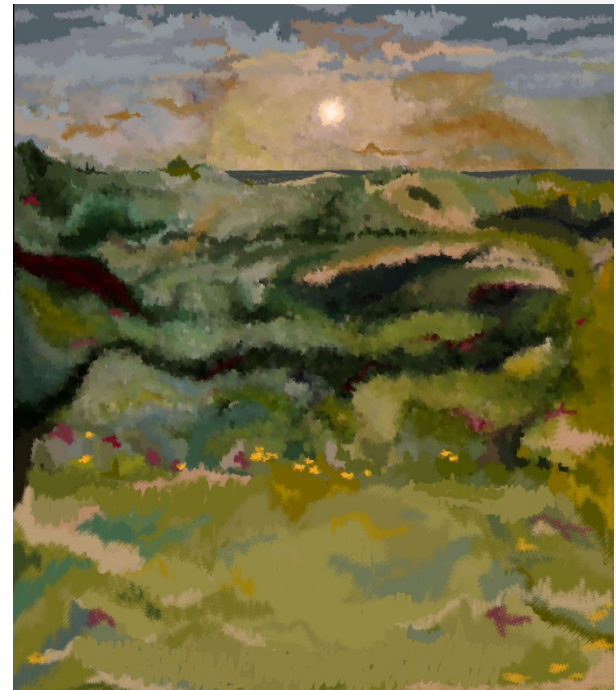
- Velkommen til post 11
- Jeppe er træt nu. Han sætter sig sammen med sin far og mor og søskende på den gamle bænk bag gården og ser på solen, der går ned bag heden.
- Da Jeppe mange år senere huskede på denne aften skrev han sangen stille hjerte, sol går ned.
- Tekst: Jeppe Aakjær, 1912
- Melodi: Thomas Laub, 1915

- Stille, hjerte, sol går ned,
sol går ned på heden,
dyr går hjem fra dagens béd,
storken står i reden.
Stille, stille, hjerte, sol går ned.

- Tavshed over hedesti
og langs veje krumme.
En forsinket humlebi
ene høres brumme.
Stille, stille, hjerte, sol går ned.

- Viben slår et enligt slag
over mosedammen,
før den under frytlens tag
folder vingen sammen.
Stille, stille, hjerte, sol går ned.

- Fjerne ruder østerpå
blusser op i gløden,
hededamme bittesmå
spejler aftenrøden.
Stille, stille, hjerte, sol går ned!

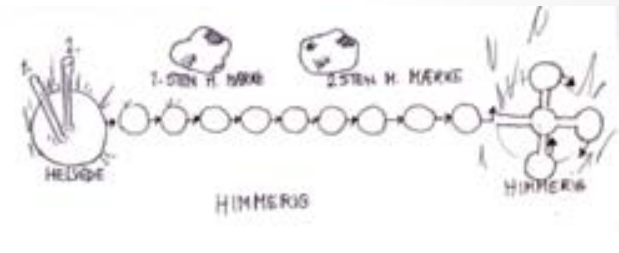

11. Opgave

- Hvor går solen ned?:
 - Mod øst
 - Mod vest
 - Mod nord
 - Mod syd

Post 12

- Velkommen til post 12.
- Det var dejligt at du havde lyst til at prøve denne trolderute.
- Du kan du lære en leg, som Jeppe og hyrdedrengene leger, når de er to sammen. Den kan du lege, når du keder dig. Den hedder Himmerige. Du kan bruge en sten eller en kugle som en slags terning og lave nogle fordybninger i jorden ligesom det er vist på tegningen.
- På stenen eller koglen laver du et lille mærke eller tegn, så når den kastes op i luften og lander på den ene side betyder til gå, på den anden side stå. Det gælder om at kaste "terningen" efter tur og komme først fra starthullet til sluthullet.

Slut på turen

- Stumpen har fundet ud af, at billedet i troldebogen har en historie.
- Historien handler om Jeppe Aakjær, da han var en lille dreng på 4 - 5 år.
- Stumpen siger derfor: Tak for turen.
- Du kan se her, hvor mange point for rigtige svar, du har fået.
- Måske ses vi en anden gang, når Stumpen tager på tur.

